

In het binnenste van actrice Elsie de Brauw (1960) kolkten lange tijd angst en onzekerheid. Nu ze de 50 voorbij is, rekent ze af met die erfenis uit haar jeugd. “Het duo ik ben niks en ik kan niks wens ik niet meer toe te laten.”

TEKST: MINOU OP DEN VELDE. BEELD: BRENDA VAN LEEUWEN. VISAGIE: MANOUS NELEMANS

Autonome daad “Ons bed zweeft boven de huiskamer. Prettig, om in een ruimte te slapen waar het leven gewoon doorgaat. Johan en ik zijn alleen samen in het weekeind. Doordeweeks werkt hij in Duitsland als artistiek leider van de *Münchner Kammerspiele*. Ik ontmoette hem op de toneelschool. Hij was mijn leraar. Het duurt lang voor je die dynamiek kwijt bent. Dat ik vier jaar geleden niet meeding naar Duitsland voelde als autonome daad. Kom zeg, ik ga een beetje achter jou aan lopen! Ik kan het alleen, ik heb jou niet nodig. Zo’n keus, daar word je zelfstandig van. Dat je niet meer zo de leerling bent. Johan vond het heel jammer. Maar jij gaat toch mee? zei hij. Maar ik ga niet als actrice in een land leven waar ik de taal niet spreek. Ik heb wel in München gespeeld, maar uit eigen keus, niet omdat hij dat wil. Bij iemand ingelijfd worden, daar gaan mijn haren recht van overeind staan. Toen we in 2005 samen bij NT Gent binnenkwamen, voelde ik dat mensen dachten: o de vrouw van de baas mag hier ook een rolletje spelen. Ik haat dat.”

Mama is altijd bereikbaar (Leest voor) “Mama, je bent het dierbaarste wat er is. Ik verlies je als je blijft niet. Je bent mij heldin door vuur en wind. Je hebt alles wat ik maar wil.

Lief hè? Dat kreeg ik van mijn oudste zoon toen hij 7 was. Nee, ik weet niet meer hoe ik reageerde. Ik weet zo veel niet meer, omdat ik altijd maar door moest, van school naar productie. Overleven. Omdat ik zelf geen fleurige jeugd had overcompenseerde ik met mijn kinderen. 's Nachts na een voorstelling flanste ik nog een carnavalspakje in elkaar. Ik wilde niet dat zij iets misten omdat ik zo nodig moest werken. Dit gedicht is me dierbaar omdat er in staat dat ik het goed deed, tóch (lacht). Maar ik ben blij dat ik altijd gewerkt heb. Anders was ik totaal in mijn kinderen opgegaan. Mijn zonen zijn nu 24 en 22. Maar de navelstreng voel ik nog. Ik heb bij de Volksbühne regelmatig een repetitie stil laten leggen omdat Willem, de jongste, iets niet kon vinden. Mama is altijd bereikbaar. Erg hè?”

Elsie de Brauw → *Mijn moeder was 49 toen ik werd geboren, ze had geen zin in mij* → *Johan zegt soms: ‘Jij had gewoon met een van je broers moeten trouwen’*

Voortdurende kritische blik “Johan is een dominante man. In een winkel roept hij meteen: drie ons dit of dat. Dan zeg ik: Johan, voor de laatste keer, begin nou eens met goedemorgen. Je moet eerst kennismaken voordat je een bevel geeft. Ik ben anders opgevoed. Bij ons was het: zoujealsjeblijfteventueel-mogelijkerwijs. Verschillende manieren van inpakken, daar gaan veel ruzies over. Zoals hij net zegt: schenk even thee in! Dat krijg ik er niet meer uit. (lacht) Ik heb het lang als een actie tegen mij ondervonden. Maar het is gewoon een oude reflex. Relaties die kabbelen, daar kan ik jaloers op zijn. O heerlijk, iemand bij wie je veilig thuiskomt en die alles goed vindt wat je doet. Niet die voortdurende kritische blik. Toch zou ik niet anders willen. Wij hebben elkaar vergroot. Je moet je verschillen koesteren, in plaats van proberen ze weg te gummen. Anders wordt de liefde dodelijk saai. Hoeveel we ook vechten, de inrichting van ons huis is onze hobby. In de keukenvloer komt onze smaak samen. Het is een gietvloer met daar bovenop bladgoud en een epoxylaag.”

Eindeloos ver “Dit uitzicht over de Waal is wat je ziet als je hier de straat uitloopt. Ik hou van dit landschap en de intimiteit van een dorp. Toen wij in de Betuwe kwamen wonen, 26 jaar geleden, dachten ze: wat raar, artiesten. Maar je komt elkaar zo vaak tegen, dat je nooit kunt blijven hangen bij een oppervlakkige indruk. Ik heb hier echt vrienden gekregen. Het lijkt me verschrikkelijk om in Amsterdam te wonen. Gruwelijk, die drukte. Hier op de dijk kan ik eindeloos ver kijken zonder dat mijn blik gestoord wordt.”

Afstraffen “Mijn vader verongelukte toen ik 15 was. Deze sleuteltjes symboliseren alles wat ik niet van hem weet. Als iemand boem ineens dood is blijf je altijd beducht voor het noodlot. Zodra een kind ziek is denk ik: hij gaat dood! Angst is mijn levenshouding geworden. Mijn vader was directeur van Advocatenkantoor De Brauw. Hij stond altijd onder druk, was snel geïrriteerd. Van muziek werd hij heel emotioneel. Hij nam me vaak mee naar de *Matthäus Passion*. De alles overstijgende hartstocht voor kunst bond ons, denk ik achteraf. Mijn vader was gebrand op presteren. Ik was dol op hem en wilde graag dat hij trots op me was. Ik weet nog dat de juf van blokfluitles een pianist zocht voor een clavecimbeltrio. O dat kan ik wel, had ik gebluft. Maar ik had niet geoeffend, en na vijftien maten riep de juf: stop maar! Terug in de auto zei mijn vader niks. Maar ik voelde de teleurstelling diep tussen ons inhangen. Mijn vader leek eigenlijk op Johan. (lacht) Ook dat meedogenloze afstraffen van mensen die niet genoeg hun best hebben gedaan, niet genoeg op het spel hebben gezet, of niet genoeg talent hebben. Waarschijnlijk viel ik daarom op Johan: een veel oudere man, voor wie ik me moet bewijzen.”

Gelegitimeerd niets doen

“Toen ik 50 werd kreeg ik van mijn vrienden deze kofferset. Zeker de helft van de maand reis ik om te spelen. Ik geniet van de uren die ik doorbreng op vliegvelden en in anonieme ruimtes. Eindelijk gelegitimeerd nietsdoen.”

Actrice Elsie de Brauw (1960) groeide op in Den Haag, als telg van het adellijke geslacht De Brauw. In 1985 verbond ze zich aan Theatergroep Hollandia, mede opgericht door haar echtgenoot, theaterregisseur Johan Simons. Ze speelde bij Toneelgroep Amsterdam en bij NT Gent. In 2006 en 2011 won ze de Theo d’Or, de prijs voor beste Nederlandstalige actrice. In 2007 ontving ze een Gouden Kalf voor haar rol in de speelfilm *Tussenstand*. Komend voorjaar is ze te zien in de speelfilm *Prins* van regisseur Sam de Jong.

Je moet je verschillen koesteren, in plaats van ze weg te gummen → Ik hou van de intimiteit van een dorp → Relaties die kabbelen, daar kan ik jaloers op zijn

Goede oren “Deze letters stonden op ons gebouw in Eindhoven. Hollandia was twintig jaar van mijn leven. Ik ontdekte er fysiek spelen. Niet alleen maar staan en praten. Van Paul Koek leerde ik dat je altijd musicceert als je praat. Ritme en dynamiek, daar gaat het om. Dat je bijvoorbeeld een hele slome voorzet geeft waarop iemand ratatata! kan reageren. Goede oren zijn nummer één voor een acteur.”

Ik ben niks en ik kan niks

“In september 2013 ging ik met choreograaf Alain Platel werken aan de voorstelling *Tauberbach*. Een zware bevalling. Ik had nog nooit gedanst, al mijn basisangsten kwamen boven. Er was geen script, en geen rol. Alleen dansers, die zwijgend bewogen. Ik weet niet wat hier bedoeld wordt, dacht ik, ik stap eruit. Op een nacht kreeg ik een vreselijke galstenen aanval. De volgende ochtend werd ik geopereerd. Die galstenen zijn belangrijk voor me. Het voelde alsof ik mijn hele leven had vastgehouden aan allerlei denkbeelden, die ineens letterlijk uit mijn lichaam werden gehaald. Mijn moeder was al 49 toen ik werd geboren, ze had geen zin in mij. Lieverd jij kan alles, je bent het mooiste kind van de wereld? Nee, zo ging het zeker niet. Ik stotterde en was scheel. Mijn moeder gaf me het gevoel dat ik niks kon. Als dat maar vaak genoeg in je patroon geduwd

wordt, ga je dat geloven. Ik twijfelde altijd of ik het wel goed deed. Thuis, op mijn werk... Vroeger viel ik vaak flauw tijdens repetities, van pure faalangst. Dat is voor een regisseur ook strontvervelend. Zet het effe opzij! (lacht) Maar ik kon dat heel lang niet, en bij Alain Platel zeker niet. Mijn hobbelige jeugd heb ik er met die galstenen voorgoed uitgerukt. Het duo ‘ik ben niks’ en ‘ik kan niks’ wens ik niet meer toe te laten.”

Helden “Ik ben 53. Mijn broers en zussen zijn veel ouder dan ik. Daarom zijn we niet samen opgegroeid. Vroeger had ik daar veel last van. Zij leefden in een gezin dat draaide, met een vader en een moeder, en een broers en zusjes gevoel, en leuke vakanties, wat ik allemaal niet kende. Ik hou van ze, maar ze zijn heel anders. Zij hebben meer de vormelijkheden van zo’n Haags adellijk gezin meegemaakt, en zijn universitair geschoold. Ik was als kind losgeslagen. Op mijn 14de lag ik al met mijn vriendje in bed. Toen mijn vader stierf lette niemand meer op me. Mijn moeder was niet bijster in mij geïnteresseerd. Ik was zo anders dan zij had gewild. Een *draufgänger* (vechtersbaas/waaghals, haantje-de-voorste, red.) met praatjes. Toen mijn moeder oud en ziek werd en wij als kinderen moesten beslissen hoe het verder moest, gingen we samen eten. Op dit soort avondjes hebben we veel goedgemaakt. Voor mijn gevoel heb ik ze toen teruggekregen. Mijn broers zijn mijn helden. Heel lieve mannen. Johan zegt soms: ‘Jij had gewoon met een van je broers moeten trouwen!’ (lacht) Want die komen uit mijn milieu, die hoef ik niks uit te leggen.”

Tk was als kind losgeslagen. Op mijn 14de lag ik al met mijn vriendje in bed →

Mijn zonen zijn nu 24 en 22. Maar de navelstreng voel ik nog

